

El Nadal del Vaticà

El refugi de què fins fa uns dies disposava Manuel Antonio Noriega a Panamà ha fet saltar al primer pla de l'actualitat el funcionament d'un gran desconegut: l'estat del Vaticà.

Poc podia imaginar-se quant havia de treballar la diplomàcia vaticana durant el passat Nadal. La culpa d'aquesta activitat febril la va tenir, fins dijous passat, l'ex-dirigent panameny Manuel Antonio Noriega qui, poques hores després de la invasió nord-americana a Panamà, va buscar refugi a la nunciatura del Vaticà a la capital panamenya. A partir d'aquell moment, la mirada de bona part del món va posar-se sobre la seu de la nunciatura i del seu representant, monsenyor Juan Sebastián Laboa, qui durant uns dies ha hagut de ballar amb la més lletja. D'una banda, frenar les pressions *in situ* de les autoritats nord-americanes; de l'altra, convèncer el general Noriega que no quedava més solució que entregar-se a la justícia nord-americana. Tots aquests esdeveniments han fet saltar al primer pla de l'actualitat el funcionament i l'organització d'un gran desconegut: l'estat del Vaticà.

L'estat del Vaticà, un territori de 0,44 Km² amb forma de trapezi i edificat en més d'un 70%, és sens dubte el que podríem qualificar una mena de microcosmos inserit enmig del cor de Roma, però amb característiques pròpies. El Vaticà és un estat on el miler i mig de ciutadans, entre seglars i eclesiàstics, que hi viuen o hi treballen, es regeixen per un cos de lleis que generalment és desconegut fins i tot pels mateixos juristes. El fet que el cos jurídic del Vaticà sigui

Joan Pau II impartint la benedicció *Urbi et Orbi* en la plaça de Sant Pere.

un conjunt de més de quatre-centes lleis disperses, promulgades per determinats papes i derogades per altres, ha provocat més d'una vegada alguna confusió. Va ser l'alemany Winfried Schulz qui fa uns anys va fer l'esforç de sintetitzar i sistematitzar en dos volums els aspectes més importants de la legislació vaticana.

Però, en contra del que es podria pensar, amb aquest caos aparent el Vaticà ho té tot lligat i ben lligat, des de qui ha de fer-se càrrec de la distribució de la correspondència fins a quina alçada han de tenir els guàrdies suïssos, o la velocitat a què han de circular els vehicles per dins de la Ciutat del Va-

ticà. El poder està centralitzat en la figura del Papa, però aquest estat pateix paral·lelament un procés d'atomització, on tots els organismes tenen comptabilitat pròpia i sovint funcionen amb total autonomia. Per als profans es fa difícil de vegades distingir entre la Secretaria d'estat, que és l'organisme encarregat d'executar les decisions del Papa, la Cúria Romana formada per totes les congregacions i secretaris i l'estat del Vaticà.

L'actual legislació del Vaticà té, però, aspectes força curiosos i que podrien sorprendre a més d'un. Per exemple, un guàrdia suís o un seglar amb responsabilitat no poden ser membres de

cap partit polític. Aquestes normes encara són més severes per als casats: si algú decideix separar-se, perd immediatament la nacionalitat vaticana. Fins que Pau VI no va modificar l'any 1969 la vella legislació penal del Vaticà, en aquest microestat continuava sent vigent la pena de mort en cas d'atemptat. El que sí que està rigorosament controlat és l'accés a les habitacions de les persones que viuen al Vaticà. Sense un permís especial ningú pot rebre una persona si no és un familiar directe. Els càstigs contra els que incompleixen alguna de les normes també estan contemplats dins de la legislació vaticana i aquests poden anar des de la presó o la censura pública o privada, fins a les multes econòmiques. Per als que només són empleats la multa mai pot superar la meitat del sou. Està castigat traure gasolina, ja que al Vaticà està a meitat de preu que al territori italià i les medicines són gratuïtes si es compren a la farmàcia del Vaticà.

Un cas a part el constitueixen sens dubte els 90 soldats que integren la guàrdia suïssa del Papa, l'últim vestigi històric dels antics cossos militars que havia tingut el Vaticà. El nomenament del capità de la guàrdia, que té el càrrec de comandant és un privilegi que correspon només al Papa. Tots els integrants de la guàrdia suïssa han de ser de família catòlica, no afiliats a cap partit polític, solters, no més grans de trenta anys i tenir una al-

El dèficit econòmic del Vaticà voreja els 10.000 milions de pessetes.

cada mínima d'1,74 m. Per a casar-se necessiten un permís del Sant Pare.

ELS DEUTES DEL VATICÀ

El dèficit econòmic de la Santa Seu va ser l'any passat d'uns 5.600 milions de pessetes, aproximadament uns 2.000 milions de pessetes menys en relació a l'any anterior. Aquest dèficit acumulat voreja els 10.000 milions de pessetes. Aquestes dades es van fer públiques el passat més d'octubre en acabar la reunió de la comissió de quinze cardenals encarregats de les finances del Vaticà. Segons els experts, les dues principals fonts de despeses del Vaticà són el rotatiu *L'Osservatore Romano* i la ràdio vaticana. Els pressupostos d'aquesta última estan sobre els 20 milions de dòlars, xifra que pot semblar exagerada, però que és modesta tenint en consideració que aquesta emissora emet en 34 idiomes durant més de 300 hores a la setmana. Una altra de les despeses importants de la Santa Seu és el manteniment de representacions diplomàtiques a 120 països, que representen una despesa anual de més de

10.000 milions de lires. A més, sota el pontificat de Joan Pau II, la diplomàcia pontificia ha experimentat una forta expansió.

Però els problemes econòmics del Vaticà vénen de lluny. Fa uns set anys que el papa Joan Pau II vol solucionar les enormes despeses econòmiques de la Santa Seu. Com que la tresoreria dels bisbats catòlics a tot el món funciona amb una mena de règim de compartiments estancs, Joan Pau II no podia exigir diners de les diòcesis més riques, com és el cas de la de Colònia, que té un pressupost cinc vegades més gran que el de la Santa Seu. Per això, des de fa anys hi ha una captació anual a les esglésies catòliques de tot el món per ajudar a sanejar l'economia del Vaticà. És l'anomenat òbol de Sant Pere, les almoines recollides per tot el món i que l'any 1988 van arribar als 69.000 milions de lires.

Quan l'any 1870 els exèrcits piemontesos van conquerir Roma, el Papa, representant de Déu a la terra, va deixar de percebre les rendes que li generaven els Estats Pontificis. L'anomenat *fons secret* del Papa va veure's

desposseït de possibilitats d'inversió fins l'any 1929, quan va firmar-se el concordat entre la Santa Seu i l'estat italià de Mussolini. L'any 1942 aquest *fons secret* va convertir-se en l'IOR, Institut per a Obres de la Religió, alguna cosa més que un canvi semàntic ja que aquest nou organisme podia operar com una entitat financera.

Davant la por que els comunistes conquerissin el poder a Itàlia, Pau VI va donar ordres de vendre propietats.

L'encarregat de dur a terme aquesta operació va ser Michele Sindona, un banquer italià vinculat no només a Màfia, a la lògia maçònica P-2 i a algunes dictadures bananeres. Es calcula que amb la fallida econòmica de Sindona l'any 1974 el Vaticà va perdre uns 400 milions de dòlars, però en termes generals la relació econòmica entre les dues parts oferia un balanç positiu. A Sindona va seguir-li Roberto Calvi: la mateixa escola, el mateix estil. El desenllaç final, però, va ser diferent. Després de la fallida econòmica, Calvi era assassinat. Des que l'any 1969 va accedir al capdavant

de les finances del vaticà, l'arquebisbe Paul Marcinkus va intentar imposar la següent idea entre els seus superiors: «Vostès vigilin la salvació espiritual del món, jo m'ocuparé de la salvació econòmica de l'Església». El Papa se'l va creure de cap a peus, les conseqüències s'han vist més tard. Durant aquest període l'IOR va contribuir al finançament del sindicat polonès Solidaritat i del president nicaragüenc Anastasio Somoza a través de societats fantasmes dirigides per la Cisalpine Overseas Bank de Nassau, propietat de l'entitat bancària d'Itàlia. En els últims temps i concretament després de l'escàndol de què s'ha vist envoltat el cardenal Paul Marcinkus, s'ha anat consolidant un *lobby* assessor espanyol al voltant de les finances del Vaticà: Augusto Sánchez Asiaín, president del Banco Bilbao-Vizcaya; el cardenal Martínez Somalo, membre de la Comissió Cardenalícia i Joaquim Muns, ex-dirigent del Fons Monetari Internacional i eurodiputat de Convergència i Unió.

Josep Morell